

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТИЧНА АНТРОПОЛОГІЯ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність С2 Політологія
Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
політичних наук
Протокол № 06 від 18.11.2025 р.

Завідувач кафедри

Монолатій І.С.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Політична антропологія
Викладач (-і)	Матвієнків Світлана Миколаївна
Контактний телефон викладача	+380505833911
Е-mail викладача	svitlana.matviienkiv@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
«Політична антропологія» є вибірковою дисципліною зі спеціальності «Політологія» для освітньої програми «Політологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається в 3 семестрі в обсязі 3 кредити ЄКТС. Курс «Політична антропологія» знайомить здобувачів з тим, як політичні інститути, влада та форми соціального контролю проявляються в різних культурах світу. Він дає інструменти для аналізу взаємодії між політичними практиками, ідентичностями та культурними нормами в сучасних і традиційних суспільствах.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<i>Метою курсу</i> «Політична антропологія» є знайомство студентів з основами дисципліни, а саме механізмів та інститутів влади й соціального контролю у доіндустріальних та посттрадиційних суспільствах. Засвоєння студентами соціобіологічних та культурних основ нерівності та влади, структури влади та еволюції лідерства в традиційних суспільствах, причин виникнення та еволюції державних утворень та усвідомлення ролі політичної антропології для вивчення сучасних процесів модернізації та політичних процесів в посттрадиційних структурах. <i>Цілі курсу:</i> розглянути та проаналізувати особливості політичної антропології; навчити студентів розуміти місце і значення політичної антропології в системі політичних наук; спонукати студентів до вироблення навичок осмислення сучасних суспільно-політичних процесів з політико-антропологічних позицій.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність ІК01. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень	
Загальні компетентності ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.	
Спеціальні (фахові, предметні) компетенції СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації. СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів. СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	
Результати навчання РН 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей	

знань.

РН 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12 год / 4 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год / 6 год
самостійна робота	60 год / 80 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	Політологія	2	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Політична антропологія як наука та навчальна дисципліна	2	2	6
Тема 2. Предмет та історія політичної антропології	2	2	6
Тема.3. Традиційні суспільства як предмет дослідження політичної антропології	2	2	6
Тема 4. Соціобіологічні засади нерівності та влади	2	2	7
Тема 5. Соціокультурні засади нерівності та влади	2	2	7
Тема 6. Расово-антропологічні характеристики політичного розвитку	2	2	7
Тема 7. Еволюція дисциплінарного інтересу політичної антропології		2	7
Тема 8. Влада і лідерство в традиційних соціумах		2	7
Тема 9. Лідерство в первісному суспільстві		2	7
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає:		
	1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів;		
	2) написання контрольної письмової роботи – 20 балів;		
	3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру– 20 балів (з них 10 балів – за проєкт, 10 балів – за представлення).		
	4) написання тематичних тестів– 10 балів.		
	Загальна кількість – 100 балів.		
	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS
	90-100	відмінно	A
	80-89	добре	B
	70-79		C
	60-69		D
	50-59	задовільно	E
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного	FX
			Оцінка за залік
			зараховано
			незараховано

		складання)			
	1-25	незадовільно обов'язковим повторним курсом)	(з F		
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль 2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни. 3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів. Загальна кількість – 20 балів. Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді.				
Семінарські заняття	Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями: – «відмінно» (90-100 балів) – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» (70-89 балів) – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» (50-69 балів) – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо				

	відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» (0-49 балів) – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю за умови виконання усіх видів роботи та набору 50 і більше балів.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань.

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для студентів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт –вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

- Айтов С. Ш. Історична антропологія та дослідження географічних чинників розвитку цивілізацій /Гуманітарний журнал. –Зима – Весна 1–2. 2014. С. 68–74.
- Баландьє Ж. Політична антропологія. Пер. з фр. К.: Альтерпрес, 2002.
- Боряк О. Сучасна культурно-соціальна антропологія: нові тенденції та здобутки /Народна творчість та етнологія. 2013. № 1. С. 85–88.
- Буяк Б. Феномен лідерства в історико-філософській ретроспективі. Гуманітарний вісник. 2015. № 36. С. 238–253.
- Бочаров В.В. Антропологія влади. Хрестоматія з політичної антропології: У 2 т. / Упоряд. і відп. ред. В.В. Бочаров. Т. 1. Влада в антропологічному дискурсі. СПб.: Вид-во С-Петербур. ун-та. 2006.
- Ганьба О. Поняття, ознаки та особливості суб'єктів архаїчних правовідносин первісного родового суспільства//Теорія держави і права. 2018. № 12. С. 253-257
- Ганьба О. Особливості класифікації архаїчних відносин родового суспільства// Правова позиція, № 4 (25), 2019. С. 7-12.
- Головко Б. Методологічні засади культурної антропології / Методологічні проблеми культурної антропології та етнокультурології: зб. наук. пр. К.: Інститут культурології НАМ України, 2011. С. 11.
- Дандекар Дхармеш. Концепції політичного лідерства: філософсько-антропологічні та соціокультурні виміри// ГРАНІ. 2020. Том 23. № 3. С. 73-81
- Денисенко В. М. Політика в контексті антропологічних вимірів. - Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право: збірник наукових праць. 2013. № 1 (17). С. 34–39.
- Дюркгейм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. К.: Юніверс, 2002. 242 с.
- Железко А. Сучасна інтерпретація антропологічної проблематики у різних сферах гуманітарного і природничого знання // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 16. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. К., 2018. С. 83-92
- Кравець А.Ю. Політична антропологія: Монографія. Дніпропетровськ, 2012. 178 с.
- Країн М.М. Політична антропологія: Підручник. - 2-е вид., Випр. і доп. М.: Логос. 2004.272 с.
- Левенець Ю. Політична антропологія як парадигма політико-філософської рефлексії / Соціогуманітарні проблеми людини. № 4. 2010. С. 129–142.
- Лушагіна Т.В., Сінько В.В. Діалектика статі в структурі організації влади архаїчного соціуму/ Наукові праці. Політологія. Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2018. Том 324, № 302. С. 23-26
- Матвієнкі С.М. Політична антропологія: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2021. 72 с.
- Матвієнкі С.М. Політична антропологія. Хрестоматійні матеріали до курсу. Івано-Франківськ:

Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2021. 78 с.

-Мельник М. В. Антропологічний вимір правової культури українського суспільства /Бюлетень Міністерства юстиції України. 2013. № 7. С. 123–130.

-Мельник В. М. Теоретична конструкція політичної антропології. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2016. Вип. 113 (10). С. 348-360.

-Мельник В. М. Три етапи становлення політичної антропології. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2019. Вип. 23. С. 190-195.

-Мельник В. М. Дослідницькі групи та школи політичних антропологів: нова класифікація. Вісник Львів. ун-ту. Серія філософсько-політологічні студії. 2019. Вип. 24. С.171-183.

Світлана Матвієнків, доцент кафедри

політичних наук